

Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Hemşirelik Tercihi Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği*

Gülbanu Zencir ** İsmet Eşer ***

Öz

Giriş: Meslek seçiminde tutum önemli bir etkidir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, hemşireliği tercih etmiş öğrencilerin mesleğe karşı tutumları ile meslek tercihi arasındaki ilişkiyi belirlemektir. **Yöntem:** Tanımlayıcı, kesitsel tipteki çalışma, gönüllü olan (n:131) 1. sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Veriler, "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği-HMTÖ" ile araştırmacı tarafından hazırlanan anketin doldurulması ile elde edilmiştir. **Bulgular:** Öğrencilerin yarısından fazlasının (%51.9) mesleği isteyerek seçtikleri ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumları olumlu olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Mesleği isteyerek seçme durumu ve seçme nedenleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İsteyerek seçenlerde, seçmeyenlere göre ve bireysel ve ekonomik nedenlerle seçenler, baskı ve puan nedeniyle seçenlere göre hemşirelik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahiptir. **Anahtar Kelimeler:** Tutum, Hemşirelik Öğrencileri, Meslek Seçimi.

Abstract

Nursing Students' Attitudes Towards The Nursing Profession, Nursing Preferred With The Relationship Between: Example of Turkey

Background: Attitude is an important factor in choosing a career. **Objectives:** The aim of this study is to determine the association between the choice of profession of the first grade nursing students and their attitude towards nursing. **Methods:** Descriptive, cross-sectional study, volunteers (n=131) were conducted with a 1st class students. Data, "Attitude Scale for Nursing Profession-ASNP" was obtained by fill out the questionnaire prepared by the researcher. **Results:** It has been determined that more than half (%51.9) of the students have chosen nursing intentionally. The students' attitude towards nursing profession was positive in all the sub-dimensions. **Conclusion:** A significant association has been determined between the attitude of choosing the profession intentionally, the reasons for choosing the profession and ASPN. The positive attitude of the students who have chosen the profession unintentionally is lower than the students who have chosen it intentionally. The positive attitudes of the students, who have chosen nursing with the reasons of pressure and university exam score, were lower than the ones with economic and personal reasons.

Key Words: Attitude, Nursing Students, Career Choice.

Geliş tarihi:20.08.2015

Kabul tarihi: 01.04.2016

Meslek seçimi, bireyin çalışmak istediği işin yanı sıra hayat standardı ve yaşam biçimini de etkileyen önemli bir karardır (Sarıkaya ve Khorshid 2009; Yanıkkere, Altınparmak ve Karadeniz 2004). Üstelik Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu seçim kimlik arayışının ve hızlı değişimin yaşandığı ergenlik dönemine rastlamaktadır (Dinç, Kaya ve Şimşek 2007; Karadağ, Güner ve Uçan 2008).

Meslek seçimi, ülkeler ve kültürler arasında farklılık gösteren (Brown, 2002) birçok faktörün etkilediği karmaşık bir süreçtir. Mesleğin nitelikleri ve bireysel özelliklerin yanı sıra çevresel koşullar (İlhan-Erkal, Saba Yalçın 2003; Tüfekci ve Yıldız 2009) politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler, şans (Owen, Yılmaz, Kepir ve Ulaş 2011) normlar, toplumsal değerler ve tutumlar (Kuzulu ve Koçak 1993) meslek seçiminde etkili olabilmektedir.

Bireyler, düşünsel ve duygusal açılardan geliştirdiği çeşitli psikolojik eylemlerini davranışlarına yansıtarak zamanla meslekleriyle ilgili bir tutum geliştirirler (Korkmaz ve Görgülü, 2010). Bireyin tercihe yönelik tutumu, bu tercihin sonucuna attığı değer ve inançlarına bağlı değişmektedir (Dobie, Carline ve Laskowski, 1997). Tutumun derecesi bireysel farklılık gösterebilmektedir. Sosyal yapı içinde bireyleri ve meslekleri etkileyen tutumlar, mesleğin seçilmesi, eğitimi ve yerine getirilmesinde önemli (Altuntaş ve Baykal, 2008) olup mesleki başarının en önemli belirleyicisidir (Çakır, 2005; Durmuşoğlu, Yanık ve Akoyunlu, 2009). Meslek başlangıcındaki olumlu tutum, meslekle ilgili unsurları olumlu etkilemektedir (Can, 2010). Yapılan bir çalışmada hemşirelik mesleği tercihinde beş bağımsız değişken arasında en etkili faktörün "tutum boyutu" olduğu gösterilmiştir (Al-Omar, 2004). Öğrencilik döneminde meslek tercih nedenlerinin ve mesleki tutumun belirlenmesi (Tezbaşaran, 1997) ve olumlu yönde geliştirilmesi önerilmektedir (Semerci ve Semerci, 2004).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sağlık sektörü hızla büyümektedir. Bu durum sağlık insan gücü gereksinimini karşılamak üzere istihdam edilen hemşire sayısında (2008'de 99.910, 2012'de 134.906) (<http://www.tuik.gov.tr>), hemşirelik okulları ve kontenjanlarında, mezun öğrenci sayılarında (<http://hemed.org.tr>) artışa neden olmuştur. Sektördeki bu değişim, meslek seçimi aşamasında olan öğrencilerin mesleki tutumlarını ve tercih nedenlerini de etkilemektedir.

Hemşirelik okullarının, mesleğin niteliklerine uygun ve hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma (Tekneci, 2010) sahip öğrencilere gereksinimi vardır. Hemşirelik mesleğini tercih etme ve mesleki tutum arasındaki ilişkinin incelenmesi, olumlu tutum geliştirilmesine yönelik planlı bir müdahale yapılması için önemlidir. Meslek seçimine ilişkin çok sayıda çalışma olmasına karşın (İlhan-Erkal, Saba ve Sancar, 2012, Jirwe ve Rudman, 2012; Miers, Rickaby ve Pollard, 2007; Mooney, Glacken, ve O'Brien, 2008; Tüfekci ve Yıldız, 2009) hemşirelik meslek tercihi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi sorgulayan güncel çalışmalar sınırlıdır.

*Bu çalışma, 25-27 Ekim 2013 tarihleri arasında Bodrum-Muğla'da düzenlenen 14. Ulusal Hemşirelik Kongresi (Uluslararası katılımlı) nde poster bildiri olarak sunulmuştur. ** Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu, Kınıklı kampüsü 20070 / DENİZLİ 20070, e-mail: gzencir@pau.edu.tr, *** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Bornova 35100 / İZMİR 35100. e-mail: iseser54@yahoo.com.

Yine hemşirelik mesleğine ilişkin tutumu belirlemeye yönelik çalışmalarda ölçek kullanımı az sayıdadır. Daha doğru veri elde edilmesi, değerlendirmelerin daha sağlıklı ve güvenilir olması, ölçülebilir özelliğe sahip tutum ölçeklerinin kullanımı ile mümkündür. Mesleki tutumu belirlemek için, ölçeğin mesleğe ve kültüre özgü olması tercih edilmesi önerilmektedir (Çoban ve Kaşıkçı, 2011).

Bu çalışma, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin meslek tercihi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada birinci sınıf öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının (olumlu-olumsuz) sıklığı nedir? ve sosyodemografik özellikleri ve meslek tercih nedenlerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarla ilişkisi var mıdır? sorularına yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, tanımlayıcı türde, kesitsel bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Çalışma, Ocak- Mart 2013 tarihleri arasında Denizli’de bulunan Sağlık Yüksek Okulu’nda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sağlık Yüksek Okulu 165 1. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Derse devam eden ve ders tekrarı olmayan tüm öğrenciler örnekleme dâhil edilmiştir. Çalışma, katılım için gönüllü olan ve anketi eksiksiz olarak dolduran 131(%79,39) öğrenci ile yürütülmüştür.

Çalışmanın bağımlı değişkeni öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarıdır. Bağımsız değişkenler ise sosyodemografik özellikler ve meslek tercih ile ilgili özelliklerdir.

Veri Toplama Araçları

Veriler öğrenci ve ailelerinin sosyodemografik özellikler formu, meslek tercihinin ilişkin form, Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Öğrenci ve ailelerinin sosyodemografik özellikleri formunda; cinsiyet, yaş, anne-baba eğitimi ve mesleği, gelir düzeyi, mezun olan okul ve yıl, üniversite sınavına giriş sayısı yer almaktadır. Meslek tercihinin ilişkin formda ise, isteyerek seçme durumu, mesleği tercih nedeni ve tercih sırası sorularını içermektedir. Tercih nedenleri, literatürden (İlhan-Erkal ve ark., 2012; Jirwe ve Rudman, 2012; Miers ve ark., 2007; Mooney, ve ark., 2008; Tüfekci ve Yıldız, 2009) yararlanılarak belirlenmiş ve katılımcılardan kendileri için uygun olan ilk üç nedeni sıralaması istenmiştir. Değerlendirme aşamasında sıralanan tercih nedenleri dört başlıkta toplanmıştır: **Bireysel** (sağlık hizmetlerinin doğası/insanlara yardım etme, hemşirelik mesleğine olan ilgim, statüsü yüksek bir meslek, bireysel özelliklerime uygun, yakın çevrede sağlık personeli olması, çoğunlukla kadınların tercih ettiği meslek); **Ekonomik** (iş güvencesi/garantisi, düzenli-görece yüksek gelir); **Baskı** (aile/ebeveyn isteği, il tercihi, tercih sırasında danışman/ öğretmen vb. yönlendirmesi) ve **Puan**.

Hemşirelik meslek tutumunu belirlemek amacıyla “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ)” kullanılmıştır. HMTÖ, hemşirelik mesleğine yönelik tutumu belirlemek amacıyla, lise son sınıf öğrencileri, hemşirelik öğrencileri (1 ve 4. sınıf), sağlık ocağı hemşireleri ve hastalar üzerinde yapılan çalışma ile geliştirilmiştir. Ölçek çalışmasında hazırlanan 89 maddenin içerik analizi uzman panel tarafından yapılmış, skoru < 4.0 olan 29 madde silinmiş, 60 madde ile çalışma devam ettirilmiştir. İç tutarlılık için Cronbach alfa kat sayısı (∞) 0.91 ve test-tekrar test $r = .90$ olarak saptanmıştır. Yapı geçerliliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde (AFA) KMO=0.91 ve Bartlett’s testi $c^2 = 8745.56$ olarak saptanmış ve $p=.0001$ olarak bulunmuş ve örneklem büyüklüğü yeterli olarak değerlendirilmiştir. AFA temel bileşenler analizi ile devam ettirilmiş, maddelerin üç boyutta toplandığı gösterilmiştir. Üç boyutun toplam açıklayıcılığı %39.54’dür. Final modelde yer alan 40 madde ve üç alt boyut için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, uyum göstergeleri iyi düzeyde saptanmıştır (ki-kare=2075.76; S.D= 737; RMSEA = 0.06, $p = .000$). Analiz sonuçları ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur (Çoban ve Kaşıkçı, 2011)’dir. Ölçekte 40 madde (olumlu ve olumsuz tutumlarla ilgili) yer almakta ve beşli likert tipi (her bir ifade için, 1= hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) yanıtlanmaktadır. HMTÖ; hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutuma ait 3 alt boyutu içermektedir. Olumsuz ifadelerin olduğu 8 madde için ters puanlama yapılmıştır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum artmaktadır. HMTÖ’nün değerlendirilmesi toplam puan üzerinden değil, her bir alt boyut için elde edilen toplam puanların ortalaması ile yapılmaktadır. Buna göre elde edilen puan üç ve üzerinde ise olumlu tutum, üç puandan düşük ise olumsuz tutuma sahip olarak değerlendirilmektedir. Geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanan ölçeğin, Cronbach alfa kat sayısı (∞) .91 ve test-tekrar test $r = .90$ (Çoban ve Kaşıkçı, 2011)’dir. Veriler, gözlem altında yanıtlama tekniği ile anketin doldurtulmasıyla elde edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın analizi SPSS version 10.5 (IBM Corporation, New York, USA), istatistik paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerden yüzde, ortalama ve standart sapma; analitik istatistiklerden ki-kare analizleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < .05$ kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurul izni ve Denizli Sağlık Yüksek Okulu Uygulama izni alınmıştır. Çalışmanın amacı ile ilgili öğrencilere bilgi verilmiş ve öğrenciler isteklilik ve gönüllülük ilkesi doğrultusunda sözel onamları alındıktan sonra çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın bir il'deki (Denizli) bir Yüksekokul'da yapılması ve öğrenci sayısının düşük olması ve bu nedenle de sonuçların genellenememesi bu çalışmanın en önemli sınırlılığdır.

Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin 131 (%79.39)'ine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılmayı red eden ve anketi eksik dolduran öğrenciler araştırma dışında tutulmuştur. Öğrencilerin yaş ortalamaları 19.5 ± 2.4 , yaklaşık üçte ikisi kadın (%64.9) olup üçte biri (%35.1'i) erkektir. Öğrencilerin çok az bir kısmı (%9.2) Sağlık Meslek Lisesi mezunudur. Öğrencilerin %61.8'i ilk sınavında, %32.1'i ikinci sınavında hemşireliği kazanmıştır. Öğrencilerin aileleri düşük ücret ve eğitime sahiptir. Öğrencilerin ailelerinin %27.5'i asgari ücret ve altında gelire sahip iken %66.4'ü orta düzey gelire (616-3000TL), %6.1'i ise yüksek düzey gelire (>3000TL) sahiptir. Annelerin %68.7'si, babaların %46.6'sı ilkokul ve altında, annelerin %19.1 ve babaların 37.4'ü ise lise ve üzeri eğitim almıştır (Tablo 1). Öğrencilerin %51.9'u ise "isteyerek" tercih etmiştir. Yine öğrencilerin %25.2'si birinci, %45.9'u 1-3, %16.4'ü on ve üzerindeki sırada hemşireliği tercih etmiştir (Tablo1).

Tablo 1. Öğrencilerin Hemşireliği İsteyerek Seçme ve Tercih Sırası Durumu

İsteyerek seçme durumu	n	%
İstemedi	26	19.8
Kararsız	37	28.2
İsteyerek	68	51.9
Tercih sırası		
Birinci tercih	33	25.2
İkinci	15	11.5
Üçüncü	12	9.2
Dördüncü	16	12.2
Beş-on	33	25.2
Onun üzeri	19	16.4
Yanıtsız	3	2.3

Tablo 2. Öğrencilerin İlk Üç Sırada Hemşireliği Tercih Etme Nedenleri

Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedenleri	Birinci		İkinci		Üçüncü	
	n	%	n	%	n	%
Ekonomik	56	42.7	56	42.7	37	28.2
İş güvencesi	45	34.4	34	26.0	22	16.8
Ekonomik nedenler (düzenli-görece yüksek gelir)	11	8.4	22	16.8	15	11.5
Baskı	23	17.6	18	13.7	22	16.8
Aile/ebeveyn isteği	20	15.3	18	13.7	15	11.5
İl tercihi nedeniyle	3	2.3	--	--	7	5.3
Tercih sırasında danışman/ öğretmen vb. yönlendirmesi	--	--	7	5.3	9	6.9
Bireysel	40	30.5	30	22.9	35	26.7
Sağlık hizmetlerinin doğası/insanlara yardım etme boyutu	18	13.7	14	10.7	13	9.9
Hemşirelik mesleğine olan ilginç	15	11.5	10	7.6	10	7.6
Bireysel özelliklerime uygun olması	2	1.5	2	1.5	4	3.1
Yakın çevrede sağlık personeli olması	2	1.5	2	1.5	4	3.1
Çoğunlukla kadınların tercih ettiği meslek olması	1	.8	1	.8	1	.8
Statüsü yüksek bir meslek olması	2	1.5	1	.8	3	2.3
Puan nedeniyle	11	8.4	25	19.1	33	25.2
Yanıtsız	1	.8	2	1.5	4	3.1

Hemşirelik tercihine ilişkin her üç sırada da "iş güvencesi"ni birinci tercih nedeni olarak belirtilmiştir. Tercih nedenlerinde sıralama ekonomik, bireysel, baskı ve puan olarak sıralandığı saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları

HMTÖ Alt Boyutları	Öğrencilerin Tutumu			
	Olumlu		Olumsuz	
	n	%	n	%
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	127	(96.9)	4	(3.1)
Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu	97	(74.0)	34	(26.0)
Hemşirelik mesleğinin genel durumu	124	(94.7)	7	(5.3)

Bu çalışmada, öğrenciler HMTÖ alt boyutlarına göre (hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleği tercihi, hemşirelik mesleğinin genel durumu) olumlu tutuma sahiptir. Hemşirelik mesleği tercihi en fazla olumsuz tutuma sahip olan alt boyuttur (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Tercih Nedenlerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları
Hemşirelik Mesleği Seçme Nedeni

	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutları					
	Hemşirelik mesleğinin özellikleri		Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu		Hemşirelik mesleğinin genel durumu	
	Olumlu n %	Olumsuz n %	Olumlu n %	Olumsuz n %	Olumlu n %	Olumsuz n %
Bireysel	40 (100)	0 (0.0)	35 (87.5)	5 (12.5)	40 (100)	0 (0.0)
Ekonomik	56 (100)	0 (0.0)	41 (73.2)	15 (26.8)	55 (98.2)	1 (1.8)
Baskı	21 (91.3)	2 (8.7)	13 (56.5)	10 (43.5)	19 (82.6)	4 (17.4)
Puan	9 (81.8)	2 (18.7)	7 (63.6)	4 (36.4)	9 (81.8)	2 (18.2)
	p = .003		p = .045		p = .003	

Öğrencilerin, hemşireliği tercih etme nedenleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < .05$). Baskı ve puan nedeniyle hemşireliği tercih edenlerin hemşirelik mesleği ile ilgili her üç alt boyuttaki olumlu tutumları, ekonomik ve bireysel faktörler nedeniyle tercih edenlere göre daha düşüktür (Tablo 4). Tercih nedenleri ile HMTÖ'nün alt boyutları karşılaştırıldığında "hemşirelik mesleğini tercih etme durumu" alt boyutunda ekonomik ve baskı nedeni tercih etme en fazla olumsuz tutuma sahiptir.

Mesleği isteyerek seçme durumu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < .05$), Mesleği istemeyerek seçenlerin hemşirelik mesleği ile ilgili her üç alt boyuttaki olumlu tutumu, isteyerek seçenlere göre daha düşüktür (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Mesleğini İsteyerek Seçme Durumlarına Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutları

Hemşirelik Mesleği Seçiminde İsteklilik	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutları					
	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri		Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu		Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu	
	Olumlu n %	Olumsuz n %	Olumlu n %	Olumsuz n %	Olumlu n %	Olumsuz n %
İsteksiz	23 (88.5)	3 (11.5)	7 (26.9)	19 (73.1)	20 (76.9)	6 (23.1)
Kararsız	36 (97.3)	1 (2.7)	28 (75.7)	9 (24.3)	36 (97.3)	1 (2.7)
İstekli	68 (100.0)	0 (0.0)	62 (91.2)	6 (8.8)	68 (100.0)	0 (0.0)
	p = .014		p < .001		p < .001	

Sosyo-demografik özellikler, mezun olunan okul, sınava girme sayısı ve tercih sırası ile HMTÖ alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır.

Tartışma

Çalışmamızda öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum tüm alt boyutlarda olumlu olarak saptanmıştır. Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla büyük ölçüde benzerdir (Bjorkstrom, Johansson, Hamrin, ve Athlin, 2003; Coverston 2004; Joolae, Mehrdad ve Bohrani 2006; Koushali, Hajiamini ve Ebadi 2012; Law ve Arthur 2003; Okasha ve Ziadı 2001; Miligi ve Selim, 2013; Raghda, Shukri Bakkar, Monther ve El-Damen, 2013; Sand-Jecklin ve Schaffer 2006; Songlan, Hui ve Yun, 2005; Williams, Wertenberger ve Gushuliak, 1997; Zhang ve Petrini, 2008). Bu olumlu tutum mesleğin seçilmesi ile yaşanan belirsizliğin ortadan kalkması ve öğrenci-meslek-aile arasındaki sosyal desteğin sağlanmış olmasına (Athanasou, 2003; Işık, 2013) bağlanmaktadır.

Çalışmamızda, öğrencilerin yarısından fazlasının hemşireliği "isteyerek" seçtikleri saptanmıştır. Türkiye'deki çalışmalarda hemşireliği "isteyerek seçme" durumu doksanlı yıllarda daha düşük iken (%18.5-%28.1) (Altuğ-Özsoy, Uysal, Bayık ve Erefe, 1999; Karadakovan, 1996), ikibinli yıllarla birlikte artış (%52.7-%59.7) (Demiray, Bayraktar ve Khorshid, 2013; Jrasat, Samawi ve Wilson, 2005; Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban, 2008; Tüfekci ve Yıldız, 2009) göstermiştir. Türkiye dışında yapılan bazı çalışmalarda (%31 ve %34.1) (Jrasat ve ark., 2005; Poreddi, Ramachandra Konduru ve Math, 2012) hemşireliği isteyerek seçme durumu daha düşük saptanmıştır. Benzer isteksizlik Hong Kong'da lise öğrencilerinde de gösterilmiştir (Rossiter, Andrew Foong ve Chan, 1999).

Çalışmamızda, öğrencilerin yarıya yakını hemşireliği ilk üç sırada tercih etmişlerdir. Bu sonuç Türkiye'deki diğer çalışmalar uyumludur (Buran ve Yıldız, 2010; Çınar, Şahin, Sözeri, Cevahir, Akburak, 2011; Demiray ve ark., 2013; Göçer, Ünlü, Özgür, ve Babacan Gümüş, 2008; Nazik ve Arslan 2014; Şirin ve ark., 2008).

Bununla birlikte öğrencilerin altıda biri hemşirelik tercih sırası 10. üzerindedir. Yine üç öğrenciden biri "kararsız" ve beşte biri "istemeden" hemşireliği tercih etmiştir. Türkiye'de benzer şekilde hemşirelik tercihinin "isteksiz", "kararsızlık" (Tüfekci

ve Yıldız, 2009; Demiray ve ark., 2013; Ünlü ve ark., 2008) ve “alt sıralarda” olduğunu saptayan çalışmalar (Kavurmacı ve Küçüköğlü, 2014; Özpancar, Aydın ve Akansel, 2008; Şirin ve ark., 2008) vardır. Yine Eskimez, Öztunç ve Alparslan (2008) ise çalışmalarında, ortaöğretim öğrencilerinin %71.2’sinin hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünmediklerini saptamışlardır. Diğer ülkelerde de öğrencilerin ilk sıralarda hemşireliği tercih etmediğini (Lai, Lin, Chang, Chen, Peng ve Chang, 2008) ve hiç tercih etmeyeceğini (Kandari ve Lew, 2005; Mooney ve ark., 2008) gösteren çalışmalar vardır. Araştırmalarda, hemşirelik meslek tercihi isteklilik durumu net iken (düşük) ülkemizde isteyenler ile istemeyen ve kararsız tercih edenlerin oranları birbirine yakındır. Bu sonucun kültürel, sosyal ve politik farklılıklar ve çalışmaların yürütüldüğü popülasyonun (ortaöğretim-lise-üniversite) farklılığından kaynaklanabilir. Özellikle ergenlik döneminde yapılan çalışmalarda istemeden-kararsız tercih (Kandari ve Lew, 2005; Kinanee, 2009; Mooney ve ark., 2008; Rossiter ve ark., 1999) ön planda iken yaşla birlikte artış (Demiray ve ark., 2013; Şirin ve ark., 2008; Tüfekci ve Yıldız, 2009; Yavuz, Çelik, Bircan, ve Göç, 2005) dikkati çekmektedir.

Toplumların yapısal farklılıkları da meslek tercihinin etkilemektedir (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010). Meslek tercih nedenleri çoğunlukla içsel (ilgi, mesleği sevme, sağlıkçı yakını olması, kişilik özelliği, insanları sevme vb.) ve dışsal (iş garantisi, ekonomi, aile isteği, baskı, puan vb.) olarak sınıflandırılmaktadır (Halis, 2013; Önler ve Saraçoğlu, 2010; Kinanee, 2009). Mimura ve ark. (2009) ise, hemşirelik tercihinin etkileyen faktörleri üç başlıkta toplamıştır. Bunlar; **Dışsal faktörler** *kısıtlayıcı* (gelir ve bakım gereksinimi), *ilgi çekici* (pozitif hemşirelik imajı ve rol model hemşire, iyi bakım deneyimleri), **İçsel faktörler** ve Altruizm (başkalarının bireysel ya da duygusal ihtiyaçlarını karşılama isteği)’dir. Genel olarak gelişmiş ve refah düzeyi yüksek olan toplumlarda içsel nedenler etkili iken, gelişmekte olan toplumlarda ise dışsal tercih sebeplerinin daha etkili olduğu görülmektedir (Bastick, 2000). Çalışmamızda hemşireliği tercih etmede dışsal nedenler üçte ikisini, içsel nedenler üçte birini oluşturmuştur. Avustralya, İsveç, US’de içsel nedenler tercihte öne çıkarken (Bregman ve Killen, 1999), Türkiye’nin de içinde olduğu Asya ve bazı Avrupa ülkelerinde dışsal nedenler baskın görülmektedir (Jirwe ve Rudman, 2012; McCabe, Nowak ve Mwllan, 2005; Williams ve ark., 1997). Dante ve ark., (2013) çalışmalarında, üniversite öğrencilerin % 47.2’sinin ilgi çekici bulmadığı için hemşireliği seçmediklerini belirlemiştir.

Konu ile ilgili ülkemizde ve bazı ülkelerde yapılan çalışmalarda “iş garantisi”, “iyi bir gelir sağlama” (Erbil ve Yılmaz, 2008; Ünal, Gürhan, Saral ve Özbaş, 2008; Kavurmacı ve Küçüköğlü, 2014; Law ve Arthur 2003; Jrasat ve ark., 2005; Önler ve Saraçoğlu, 2010; Poreddi ve ark., 2012; Tüfekci ve Yıldız 2009) ve “işsizlik sorunu yaşamama” (Başer, 1995; Erbil ve Yılmaz, 2008; Göçer ve ark., 2010; Mooney ve ark., 2008; Okasha ve Ziad, 2001; Orak ve Orhan, 2008; Özpancar ve ark., 2008; Önler ve Saraçoğlu, 2010; Tüfekci ve Yıldız 2009; Ünal ve ark., 2008; Ünlü ve ark., 2008; Williams ve ark., 1997) gibi olan ekonomik nedenler ilk sırada yer almıştır. Türkiye’de iş ve gelecek kaygısının gençler arasında yaygın bir sorundur. Özellikle genç işsizliği (%16.7) oldukça yüksektir (TUİK, 2014). İşsizlik oranındaki artma ve sağlık alanında istihdam olanağının düşmesi, öğrencilerin hemşireliğe yönelmesinin temel nedeni olarak düşünülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin ailelerinin düşük gelire (%67.2) sahip olmasının hemşireliği birinci sırada “ekonomik” nedenlerle tercih etmelerine neden olduğunu düşündürmektedir. Ailenin geliri ve eğitim düzeyi arttıkça hemşireliği tercih etmek istemediklerini gösteren çalışmalar vardır (Eskimez ve ark., 2008; Lerner, 1991). Bununla birlikte çalışmalarda zıt sonuçlara rastlanmıştır (Lent et al., 2002).

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih nedeni olarak insanlara yardım etme isteği mesleğe ilgi duyma, idealindeki meslek olması (Beck, 2000; Erbil ve Yılmaz, 2008; İlhan-Erkal ve ark., 2012; Law ve Arthur, 2003; Önler ve Saraçoğlu, 2010; Özpancar ve ark., 2008; Rheaume, 2003; Ünal ve ark., 2008) gibi bireysel nedenler, benzer olarak çalışmamızda ikinci sırada yer almıştır. Bu hemşireliği tercih eden öğrencilerin humanistik yaklaşıma sahip olduğu ve hemşirelik mesleğine ilgi/sempati duyduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin mesleği isteyerek seçme durumu ve tercih nedenleri hemşirelik mesleğine yönelik tutumu etkilerken, tercih sırasının ise etkilemediği belirlenmiştir. Mesleği isteyerek seçenlerin hemşirelikle ilgili tutumları her üç alt boyutta da (*hemşirelik mesleğinin özellikleri*, *hemşirelik mesleğini tercih etme durumu* ve *hemşirelik mesleğinin genel durumu*) istemeden seçenlere göre daha olumludur. Avustralya’da ve Hong Kong’da lise öğrencilerinde yapılan çalışmalarda da pozitif hemşirelik tutumuna sahip olmanın hemşirelik mesleğini isteyerek seçmeyi olumlu olarak etkilediğini göstermiştir (Law ve Arthur 2003; Rossiter, 1999). Türkiye’de hemşirelik öğrencilerinde meslek tercihi ile meslek tutumu arasında ilişkiyi sorgulayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte Türkiye’de öğretmen adaylarında yapılan çalışmada içsel nedenle mesleği seçenlerde, dışsal nedenlerle seçenlere göre mesleğe yönelik olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu gösterilmiştir. Yine öğretmen adaylarında mesleğe yönelik yapılan çalışmalarda, “mesleği sevdiği için” tercih edenlerin tutumlarının “olumlu”, iş garantisi, çalışma koşulları, aile isteği tercih edenlerden daha yüksek tutum puanına sahip olduğu saptanmıştır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Üstüner, Demirtaş, ve Cömert, 2009).

Çalışmamızda bireysel ve ekonomik nedenlerle mesleği seçenlerin, puan ve baskı nedeni ile seçenlere göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumunun daha olumlu olduğu belirlenmiştir. İçsel bir neden olarak bireysel nedenlerin tutumu olumlu etkilediği (Üstüner ve ark., 2009) gösterilmiştir. Bu çalışmada dışsal bir nedenle mesleği seçmenin tutumu olumsuz etkilemesi beklenmesine karşın “ekonomik neden”le mesleği seçenlerin olumlu tutuma sahip olması ilginç bir sonuç olarak tespit edilmiştir. Bu durum özerklik ve güdülenmenin tercihte bulunma/karar vermede etkili olması ile açıklanabilir. Kişilik ve güdülenme gelişimini açıklama için kullanılan Deci ve Ryan tarafından geliştirilen Kendini Belirleme Kuramı (KBK) (Deci ve Ryan, 1987; Ryan ve Deci, 2000)’na göre özerklik, kendini yönetmek olarak ele alınmaktadır (Deci ve Ryan, 1987). Kariyer edinmek veya anne-babasının zorlamasıyla okuyan bir öğrencinin dışsal bir güdülenmeyle hareket etmesine karşın bu iki durumda da yarar sağlama ön planda olduğu, birinci durumda bireyin istekliliği (özerk), ikinci durumda ise zorlama (özerk olamama) söz konusu olduğu belirtilmektedir (Ryan ve Deci, 2000). Yapılan davranış istemli ise eylem bireyler için anlamlı ve onların kişisel değerleriyle de uyumaktadır (Deci ve Ryan, 1987). Buna karşın dışsal güdülenmede ise bireylerin bu güdülenmeyi nasıl edindikleri ve sürdürdükleri önemli olmaktadır. Yapılması istenen bir davranışın yapılmaması, zorla ya da baskıyla yapılması güdülenmeyi olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte (dışsal nedenlerle olsa da isteyerek yapmaları)

bireylerin davranışları ile ilgili düzenlemeleri “içselleştirmeleri” ve bunu “kendiliğiyle bütünleştirme” yolu ile daha fazla özerklik hissi yaşadıkları (Chirkov, Ryan, Kim ve Kaplan, 2003; Deci ve Ryan, 2000; Ryan ve Deci, 2000) ifade edilmektedir. Bu kuram doğrultusunda hemşireliği ekonomik nedenlerle tercih eden öğrencilerin dışsal bir nedeni “içselleştirdiği ve kendisi ile bütünleştirdiği” söylenebilir. Bu davranış biçimi ile meslek tercihinin öğrenci için anlamlı ve değerleriyle örtüşmesiyle “isteyerek tercih eder” hale geldiği ve meslekle ilgili tutumunu olumlu olarak etkilediği öne sürülebilir.

Puan ve baskı nedenleri ile hemşireliği seçenlerde “hemşirelik mesleğini tercih etme durumu” alt boyutunda olumsuz tutum yüksektir (sırası ile %36.4 ve %43.5). Bu öğrencilerin gerçekte istemeden tercihte buldukları şekilde yorumlanan bu duruma KBK ile açıklık getirilebilir. KBK’ya göre özerkliği belirleyen temel faktör ergenlerin bağımlı/bağımsız olarak davranışlarını nasıl düzenledikleridir (Ryan ve Deci, 2000; van Petegem, Beyers, Vansteenkiste ve Soenens, 2012). Yine bağımlı/bağımsız davranışta bulunmanın altında yatan güdülenmeleri gösteren üç boyut (dışsal düzenleme/içe yansıtılmış düzenleme/ özdeşimle düzenleme) bulunmaktadır. Bunlardan *bağımlı içe yansıtılmış düzenleme (introjected dependence)* ile bireyler suçluluk ve utanç hissetmemeleri nedenleriyle **bağımlı olarak davranışlarda buldukları ve dışsal baskıdan dolayı anne-babalarının kararlarını kabul etmek zorunda kaldıkları** ifade edilmektedir (van Petegem ve ark., 2012). Bu yaklaşıma göre hemşirelik mesleğini tercih eden öğrencilerin baskı nedeni ile istemeden hemşireliği tercih ettikleri, bu istemsiz tercihinde meslekle ilgili tutumlarının “olumsuz” olmasına yol açtığı söylenebilir.

Öğrencilerin, zorunlu nedenlerle meslek tercihi yapmasına müdahale etme şansı olmamasına karşın tutumun özelliklerinden biri olan “öğrenilebilir” (Anderson, 1998; Tezbaşaran, 1997; Yıldız ve Turanlı, 2010) ve davranışa hazırlayıcı bir eğilim olmasından yola çıkarak, baskı nedeniyle seçtiği bölüme karşı olumsuz tutumun olumluya doğru değiştirilmesi mümkündür. Bu duruma müdahale edilmemesi halinde hemşirelik zorunlu olarak mesleğini yapan, isteksiz, olumsuz tutuma sahip meslek üyeleri tarafından yerine getirilecektir. Bu nedenle öğrencilerin mesleki tutumu ortaya konduktan sonra tutumu değiştirmeye yönelik müdahalelerin yapılması yararlı sonuçlara yol açacaktır.

Sonuçların Uygulamada Kullanımına İlişkin Öneriler

Çalışmanın hemşirelik mesleğine yönelik bir ölçekle yapılmış olması mesleki açıdan daha doğru veri elde edilmesinde önemlidir. Bu çalışma, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Hemşireliği isteyerek seçme ve bireysel özellikler ve ekonomik nedenlerle seçme tutumu olumlu etkilemektedir. Meslek tercihi ve meslek tutumu arasındaki ilişkinin ortaya konması, eğitim süresi boyunca eğitimcilere gerekli ve uygun zamanda doğru girişimlerde bulunma şansı vererek öğrencilerin mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacağı, dolayısıyla nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesine fırsat tanıyacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Al-Omar, B. A. (2004). Knowledge, attitudes and intention of high school students towards the nursing profession in Riyadh city, Saudi Arabia. *Saudi Medical Journal* 25(2), 150-155.
- Altuğ-Özsoy, S., Uysal, A., Bayık, A., & Erefe, İ. (1999). Hemşire öğrencilerin mesleğe ilişkin görüşlerinin ileriye dönük incelenmesi. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri, Erzurum.
- Altuntaş, S., & Baykal, Ü. (2008). İşe karşı tutum ölçeği'nin hemşireler için uyarlanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(1): 51-62.
- Anderson, L. W. (1998). Attitudes and their measurement educational research, methodology and measurement. An International Handbook, New York: Keeves.
- Athanasou, J. A. (2003). A judgement-based framework for analysing adult job choices. *Australian Journal of Career Development* 13(3), 42-46.
- Başer, G., (1995). Hemşirelik yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin sosyal özellikleri, okulu tercih sıralamaları ve seçme nedenleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2 (1):11-20.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession: Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education* 46, 343-9.
- Beck, C. T. (2000). The experience of choosing nursing as a career. *Journal of Nursing Education* 39(7), 320-322.
- Bjorkstrom, M. E., Johansson, I. S., Hamrin, E. K., & Athlin, E. E. (2003). Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *JAN* 41 (4), 393-402.
- Bregman, G., & Killen, M. (1999). Adolescents' and young adults' reasoning about career choice and the role of parental influence. *Journal of Research on Adolescence* 9, 253-275.
- Brown, D. (2002). The role of work and cultural values in occupational choice, satisfaction, and success: a theoretical statement. *Journal of Counseling and Development* 80(1), 48-56.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açık öğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı (İÖLP) ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (6), 27-42.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28.
- Çermik, H., Doğan, B., ve Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201-212.
- Chirkov, V. I., Ryan, R. M., Kim, Y., & Kaplan, U. (2003). Differentiating autonomy from individualism and independence: a self-determination theory perspective on internalization of cultural orientations and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology* 84(1), 97-109.
- Çınar, N., Şahin, S., Sözeri, C., Cevahir, R., & Akburak, Ö., (2011). Erkek öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih nedenleri ve öğrencilere göre hastaların tepkisi ve sağlık çalışanlarının yaklaşımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2011; 6 (17), 15-25.
- Çoban, İ. G., & Kaşıkçı, M. (2011). Development of the Attitude Scale for Nursing Profession. *International Journal of Nursing Practice*, 17, 518-524.

- Coverston, C. R., Harmon, K. R., Keller, E. R., & Malner, A. A. (2004). A comparison of Guatemalan and USA nurses' attitudes towards nursing. *Int Nurs Rev* 51(1), 94-103.
- Dante, A., Rizzi, L., Iandera, B., & Palese, A. (2013). Why do university students not choose a nursing degree at matriculation? An Italian cross-sectional study. *International Nursing Review* 60, 129-135.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "What" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry* 11(4), 227-268.
- Demiray, A., Bayraktar, D., & Khorshid, L. (2013). Erkek hemşirelik öğrencilerinin hemşireliği seçme nedenleri ve bu mesleği seçme nedeniyle yaşadıkları sorunlar. *International Journal of Human Sciences*, 10(1): 1440-1455.
- Diñç, S., Kaya, Ö., ve Şimşek, Z. (2007). Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce Ve Beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 1-9.
- Dobie, S. A., Carline, J. D., & Laskowski, M. B. (1997). An early preceptorship and medical students' beliefs, values, and career choices. *Advances in Health Sciences Education: Theory and Practice* 2(1), 35-47.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C., & Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Erbil, N., & Yılmaz, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme kararlarını ve bakış açılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu*, 2(1), 46-51.
- Eskimez, Z., Öztunç, G., & Alparslan, N. (2008). Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 58-67.
- Göçer, B., Buran, G., & Yıldız, H. (2010). Öğrencilerin hemşire olma kararında cinsiyetin etkisi nedir? *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Sempozyum Özel Sayısı, 2010; 336.
- Halis, M. (2013). Kırgızistanda Üniversite Adaylarının Kariyer Güduları Motivasyon ve Değerleri İlişkisi: Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (Nisan), 203-217.
- HEMED. Erişim: 21.10.14.http://hemed.org.tr.
- İlhan-Erkak, S., & Saba Yalçın, A., 2003. W Öğrenciler neden hemşireliği seçer? *II. Uluslararası- IX. Ulusal Hemşirelik Kongresi (Bildiri Kitabı)*. Antalya, 637-640.
- İlhan-Erkak, S., & Saba Yalçın, A., Sancar B., 2012. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ebelik ve hemşirelik bölümlerini seçme nedenleri, *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 73-90.
- İşık, E. (2013). Mesleki sonuç beklentisinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve denetim odağı, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1419-1430.
- Jirwe, M., & Rudman, A. (2012). Why choose a career in nursing? *Journal of Advanced Nursing*, 68(7), 1615-1625.
- Joolae, S., Mehrdad, N., & Bohrani, N., 2006. A survey on nursing student's opinion toward nursing and reasons for giving it up. *Iran J Nurs Res* 1(1), 21-28.
- Jrasat, M., Samawi, O., & Wilson, C. (2005). Beliefs, attitudes and perceived practice among newly enrolled students at the Jordanian Ministry of Health nursing colleges and institutes in 2003. *Education For Health* 18(2), 145-156.
- Kandari, F. H., & Lew, I. (2005). Kuwaiti high school students' perceptions of nursing as a profession: implication for nursing education and practice. *J Nurs Educ*. 44(12), 533-540.
- Karadağ, G., Güner, Ç. D., & Uçan, Ö. (2008). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerin benlik saygıları, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3 (7), 29-42.
- Karadakovan, A. (1996). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eğitimin başlangıcında ve mezuniyetten önce meslek seçimi beklentileri ve çalışmak istedikleri alanlar ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yılı Sempozyumu Kitabı*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1996, 301-308.
- Kavurmacı, M., & Küçüköğlü, S. (2014). Erkekler neden hemşire olmak istiyor? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1), 1-5.
- Kinane, J.B., 2009. Factors in the career decision-making of nurses in Rivers State of Nigeria: Implications for counselling. *Journal of Psychology and Counseling* 1(8), 134-138.
- Korkmaz, G., & Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin, meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 1-17.
- Koushali, A.N., Hajiamini, Z., & Ebadi, A., 2012. Comparison of Nursing students' and clinical nurses' attitude toward the nursing profession, *Iran J Nursand Midwifery Res* 17(5), 375-380.
- Kuzulu, K., & Koçak, F., (1993). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmelerini etkileyen faktörler ve değer sistemleri. 3. *Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu (Sempozyum Kitabı)*. İstanbul. 8-10 Eylül, 120-129.
- Lai, H. L., Lin, Y. P., Chang, H. K., Chen, C. J., Peng, T. C., & Chang, F. M. (2008). Is Nursing Profession my first choice? A follow up survey in pre-registration student nurses. *Nurse Education Today* 28(6), 768-776.
- Law, W., ve Arthur, D. (2003). What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? *Int. J. Nurs. Stud.* 40(1), 23-32.
- Lent, R. W., Brown, S. D., Talleyrand, R., McPartland, E. B., Davis, T., Chopra, S. B., & Alexander, M. S., Suthakaran, V., ve Chai, C. M. (2002). Career choice barriers, supports, and coping strategies: college students' experiences. *Journal of Vocational Behavior* 60, 61-72.
- Lerner, D. J. (1991). Occupational behavior and attitudes among new RNs. *Nursing Economics* 9(3), 165-170.
- McCabe, R., Nowak, M., ve Mullen, S. (2005). Nursing careers: What motivated Nurses to choose their profession? *Aust Bull La.* 31, 384-407.
- Miers, M., Rickaby, C., & Pollard, K. (2007). Career choices in health care: Is nursing a special case? A content analysis of survey data, *International Journal of Nursing Studies* 44(7), 1196-1209.
- Miligi, E., & Selim, A. (2013). Saudi Nursing student's attitudes towards the Nursing Profession, The West East Institute (WEI) International Academic Conference Proceedings. 2014. Antalya, Turkey.
- Mimura, C., Griffiths, P., & Norman, I. (2009). What motivates people to enter professional nursing? *International Journal of Nursing Studies* 46(5): 603-605.
- Mooney, M., Glacken, M., & O'Brien, F. (2008). Choosing nursing as a career: A qualitative study. *Nurse Education Today* 28(3), 385-392.
- Nazik, E., Arslan, S., 2014. Hemşirelik mesleğinin geleceği: öğrencilerin beklentileri, *Bozok Tıp Dergisi*, 4(1), 33-40.
- Okasha, M. S., & Ziady, H. H. (2001). Joining the nursing profession in Qatar: Motivations and perceptions. *East Mediterr Health J* 7(6), 1025-1033.

- Orak, S., & Orhan, H. (2008). Ağırman Ö, Özgürce B. Hemşirelik-ebelik eğitiminde Süleyman Demirel Üniversitesi örneği: Isparta Sağlık Yüksekokulu intörn öğrencilerinin klinik sahada entegre uygulaması ile ilgili bilgi ve tutumları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(3), 11-16.
- Owen, K. F., Yılmaz, O., Kepir, D., & Ulaş, Ö. (2011). The factors that Affect the University Students' Choice of Department. XI. National Congress of Psychological Counseling and Guidance. İzmir.
- Önler, E., & Saraçoğlu, V.G., 2010. Hemşirelikte meslek seçimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliliği, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 78-85.
- Özder, H., Konedrahi, G., & Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özpancar, N., Aydın, N., & Akansel, N. (2008). . Hemşirelik 1.sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *C.U. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 9-17.
- Poreddi, V., Ramachandra Konduru, R., & Math, S.B. (2012). Assessing the attitudes and perceptions towards nursing profession among nursing students. *Nursing Journal of India* 103(1), 6-8.
- Raghda, K., Shukri Bakkar S.B., Monther, A., & El-Damen Samira, M. (2013). Attitudes of students at Sultan Qaboos University towards the Nursing Profession. *Sultan Qaboos Univ Med J* 13(4), 539-544.
- Rheume, A., Woodside, R., Gautreau, G., & DiTommaso, E. (2003). Why students choose nursing. *Canadian Nurse* 99(5), 25-29.
- Rossiter, J.C., Andrew Foong, A., & Chan, P.T. (1999). Attitudes of Hong Kong high school students towards the nursing profession. *Nurse Education Today* 19, 464-471.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist* 55(1), 68-78.
- Sand-Jecklin, K.E., & Schaffer, A.J. (2006). Nursing students' perceptions of their chosen profession. *Nursing Education Perspectives* 27(3), 130-135.
- Sarıkaya, T., & Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Semerçi, N., & Semerçi, Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 137-146.
- Şirin, A., Öztürk, R., Bezci, G., Çakar, G., & Çoban, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi*, 83(1), 69-67.
- Songlan, C., Hui, C., & Yun, X. A. (2005). Study on education of professional attitude for nursing students. *Chinese Nurs Res* 19, 704-1710.
- Tekneci, E. (2010). Zihin engelliler öğretmenliği 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Klavuzu, (2. baskı), Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Tüfekci, G.F., & Yıldız, A., 2009. Öğrencilerin hemşireliği tercih etme gerekçeleri ve gelecekları ile ilgili görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 31-37.
- TÜİK. Erişim: 18 10.2014. Türkiye istatistik yılığı. <http://www.tuik.gov.tr>.
- Ünal, S., Gürhan, N., Saral, E., & Özbaş, A., 2008. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleğini seçme nedenleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 16(63), 179- 187.
- Ünlü, S., Özgür, G., & Babacan Gümüş, A. (2008). Hemşirelik Yüksekokulu'ndaki öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 24(1), 43-56.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., & Cömert, M. (2009). The attitudes of prospective teachers towards the profession of teaching (the case of Inonu University, Faculty of Education). *Education and Science* 34(151), 140-155.
- van Petegem, S., Beyers, W., Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2012). On the association between adolescent autonomy and psychosocial functioning: Examining decisional independence from a self-determination theory perspective. *Developmental Psychology* 48(1), 76-88.
- Williams, B., Wertenberger, D., & Gushuliak, T. (1997). Why students choose nursing. *J Nurs Educ* 36(7), 346-348.
- Yanikkerem E, Altınparmak S, & Karadeniz G. (2004). Factors affecting the career choice of young people and self-esteem: Manisa School of Health Case. *Journal of Nursing Forum*. 7(2):60-67.
- Yavuz, D., Çelik, S., Bircan, R., ve Göç, R. (2005). The knowledge and attitudes of the students who study in Burdur Health College about their profession. Conference Proceedings of I. Burdur Symposium: Faculty Bookstore Press Center.
- Yıldız, S., & Turanlı, N. (2010). Investigation of university entrance exam students' attitudes to mathematics. *Selçuk University Journal of Ahmet Keleşoğlu Education Faculty* 30, 361-377.
- Zhang, M.F., & Petrini, M.A. (2008). Factors influencing Chinese undergraduate nursing students' perceptions of the nursing profession. *International Nursing Review* 55(3), 74-80.